

343.431

TRGOVINA LJUDIMA

MSc Miftar Kalac*

Apstrakt

U ovom radu autor analizira istorijski pristup, pojam, uzroke i faze trgovine ljudima. Trgovina ljudima kao oblik organizovanog kriminala, pogađa kako zemlje s lošim ekonomskim uslovima tako i razvijene zemlje. Od ranih devedesetih, trgovina ljudima pojavljuje se i postaje ozbiljan problem u regiji Jugoistočne Evrope, tako da postaje izražen problem i u zemljama regiona. Ova pojava nameće multidisciplinarni pristup kroz koji ovoj pojavi moramo pristupiti, izučiti je, razumjeti i suprostaviti joj se.

Ključne riječi: trgovina ljudima, pojam, pojmovno razgraničenje sa drugim sličnim pojavama, uzroci, faze, istorijski pristup.

UVOD

Trgovina ljudima je istorijska kategorija koja je bila prisutna u svim društveno-istorijskim epohama, samo u različitom obliku i obimu. Korijeni pojave leže u ekonomskoj nejednakosti zemalja koja globalizacijom postaje sve naglašenija i eksploataciji koju takva nejednakost podrazumijeva. Prema dostupnim informacijama najčešće žrtve trgovine ljudima su ženskog pola, ovo je uglavnom uzrokovano činjenicom siromaštva i veće nezaposlenosti ženske populacije. Sam pojam trgovine ljudima unosi terminološke zablude, često se poistovjećuje sa prostitucijom, krijumčarenjem ljudi i ilegalnim migracijama. U poslednjih nekoliko godina region Balkanskih zemalja susreo se sa problemima u pogledu ilegalnih migracija koje sa sobom jednim dijelom prouzrokuju i dovode do pojave trgovine ljudima, što je uglavnom prouzrokovano velikim političkim, socijalnim i ekonomskim promjenama do kojih je došlo u ovom dijelu Evrope. Borba protiv trgovine ljudima nije samo pravni već i kulturološki problem jer uspješne borbe ne može biti bez svijesti i reakcije cijele zajednice. Reakcija zajednice treba da je dvojaka, prije svega preventivna, a zatim represivna. Trgovinu ljudima treba prije svega posmatrati sa aspekta ljudskih prava jer je svaki slučaj trgovine ljudima najgrublja povreda ljudskih prava žrtve. Žrtva je tretirana kao roba, dakle kao objekat a ne kao subjekat, što dovoljno govori o njenom položaju. U konstelaciji

---

* Ministarstvo unutrašnjih poslova – Uprava policije Crne Gore, Rožaje, Crna Gora, mikik@t-com.me.

trgovaca ljudima ne postoji ličnost žrtve njene/njegove životne potrebe i prava, žrtva je svedena na objekat koji služi za sticanje profita njenog vlasnika.

OSVRT NA ISTORIJSKI PRISTUP FENOMENA TRGOVINE LJUDIMA

Cilj ove kratke rasprave jeste osvrt na istorijske etape tokom kojih je bila prisutna pojava trgovine ljudima u različitom obimu i obliku.

Trgovina ljudima u robovlasništvu - istorija klasnih društava počinje sa robovlasništvom kao sistemom društvenih odnosa utemeljenih na eksploataciji robovskog rada. U robovlasništvu bila su prisutna dva tipa ropstva, tzv. istočnjačko ropstvo u istočnjačkim despotijama (Asirija, Babilon, Indija, Kina, Persija, Egipat) i antičko ropstvo. U istočnjačkom sistemu sav zemljišni fond i robovi pripadali su državi. Antičko ropstvo bilo je prisutno u staroj Grčkoj i Rimu i razvijalo se pod drugim uslovima. Što se tiče pravnog položaja u robovlasničkom sistemu, robovlasnici nisu samo raspolagali sredstvima za proizvodnju, radom robova, već i njihovim životima. U robovlasništvu primarni i osnovni oblik eksploatacije karakterisala je radna eksploatacija, koja je bila u funkciji održavanja društvenog sistema. Drugi oblici, kao što je vid seksualne eksploatacije, bili su sekundarne prirode.

Trgovina ljudima u feudalizmu - feudalizam kao sistem društveno-ekonomskih odnosa temeljio se na eksploataciji rada seljaka zavisnih o zemljišnom gospodaru – feudalcu. Feudalizam karakteriše nizak stepen razvoja ekonomskih snaga, prirodna privreda sa slabo razvijenim sredstvima proizvodnje. Pravni položaj u feudalizmu karakteriše pravna zavisnost klase proizvođača (kolona, kmetova, seljaka) od klase feudalaca kao jedinih vlasnika nad sredstvima za proizvodnju. Kmetovi su bili u ekonomski podređenom položaju, u ekonomskoj prisili. Kmetovi su bili vezani za zemlju, a svaki pokušaj da se oslobode ili da napuste zemlju sprečavao se silom, takodje i u ovom periodu je bilo drugih oblika trgovine ljudima koji su bili sekundarne prirode.

Trgovina ljudima u kapitalizmu - kapitalizam kao društveni sistem nije lako detaljnije prezentovati u kontekstu ove analize, pošto on obuhvata dug vremenski period sa različitim društveno-ekonomskim karakteristikama. Društveno-politička misao kapitalizma počiva na liberalizmu, čije temelje je postavio engleski filozof Džon Lok. Misao liberalizma počiva na privatnoj svojini, racionalizmu, parlamentarizmu, vladavini zakona i ljudskim pravima i slobodama. U kapitalizmu formalno-pravna jednakost je svima zagarantovana, sloboda pojedinca i individualizam spadaju u vrh ljestvice društvenih vrijednosti. Istorijski, kapitalizam u ranim fazama bazirao se na ekonomskoj eksploataciji radnika, a kasnije se pojavljuju razni oblici trgovine ljudima gdje je najviše prisutan vid seksualne eksploatacije.

POJAM TRGOVINE LJUDIMA I POJMOVNO RAZGRANIČENJE OD DRUGIH SLIČNIH POJAVA

Trgovina ljudima je jedan od djelatnosti organizovanog kriminaliteta i mogla bi se definisati na opštem nivou kao složena pojava ugrožavanja bezbjednosti zasnovana na instituciji ropstva i eksploatacije odnosno postupanja prema čovjeku kao da je roba ili stvar. Cilj je eksploatacije njegove radne snage, znanja, vještina, tjelesnog i polnog integriteta radi zadovoljenja ličnih ili tuđih nagonskih, zdravstvenih ili emocionalnih potreba ili sticanje direktne ili indirektno materijalne koristi za sebe ili drugoga pri čemu se ugrožava bezbjednost države na spoljnom planu i planu unutrašnje stabilnosti društva u domenu javne bezbjednosti i pojedinca u domenu kršenja ljudskih prava.

Trgovina ljudima u skladu sa Protokolom o spriječavanju, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudima, naročito žena i djece (2000), Konvencije Ujedinjenih nacija¹ (UN) o transnacionalnom organizovanom kriminalu, definiše se na sledeći način: Trgovina ljudima znači regrutovanje, prevoz, skrivanje, pružanje utočišta ili prihvata osoba putem prijetnje ili upotrebom sile ili drugih oblika prinude, otmice, prevare, obmanjivanja, zloupotrebe vlasti ili stanja ugroženosti, davanja ili primanja novca ili benefita, za dobijanje pristanka osobe koja ima neku kontrolu nad nekom drugom osobom, u svrhu eksploatacije. Eksploatacija uključuje i u najmanjoj mjeri iskorištavanje prostitucije drugih, ili druge oblike seksualnog iskorištavanja, prisilni rad ili usluge, ropstvo ili praksu sličnu ropstvu, pokornost, ili uzimanje ljudskih organa.

Prema Krivičnom zakoniku Crne Gore² (član 444) Trgovina ljudima podrazumijeva, „Ko silom ili prijetnjom, dovođenjem u zabludu ili održavanjem u zabludi, zloupotrebom ovlašćenja, povjerenja, odnosa zavisnosti, teških prilika drugog, zadržavanjem ličnih isprava ili davanjem ili primanjem novca ili druge koristi, radi dobijanja saglasnosti od lica koje ima kontrolu nad drugim licem: vrbuje, prevozi, prebacuje, predaje, prodaje, kupuje, posreduje u prodaji, sakriva ili drži drugo lice, a u cilju prinudnog rada, dovođenja u položaj sluge, vršenja kriminalne djelatnosti, prostitucije ili prosjačenja, upotrebe u pornografske svrhe, radi oduzimanja dijela tijela za presađivanje ili radi korišćenja u oružanim sukobima“.

Prema Krivičnom zakoniku R. Srbije³ (član 388) Trgovina ljudima podrazumijeva „Ko silom ili prijetnjom, dovođenjem u zabludu ili održavanjem u zabludi, zloupotrebom ovlašćenja, povjerenja, odnosa zavisnosti, teških prilika drugog, zadržavanjem ličnih isprava ili davanjem ili primanjem novca ili druge koristi, vrbuje, prevozi, prebacuje, predaje, prodaje, kupuje, posreduje u prodaji, sakriva ili drži drugo lice, a u cilju eksploatacije njegovog rada, prinudnog rada,

¹ Konvencija je usvojena u Palermu, decembra 2000. godine

² Krivični Zakonik Crne Gore, Zakonik je objavljen u ("Službenom listu RCG", br. 70/2003, 13/2004, 47/2006 i "Službenom listu CG", br. 40/2008, br.25/10, br.73/10, br.32/11, br.64/11, br.40/13, i br.56/13).

³ Krivični zakonik R. Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012 i 104/2013).

vršenja krivičnih djela, prostitucije ili druge vrste seksualne eksploatacije, prosjačenja, upotrebe u pornografske svrhe, uspostavljanja ropskog ili njemu sličnog odnosa, radi oduzimanja organa ili dijela tijela ili radi korišćenja u oružanim sukobima”.

Termini trgovina ljudima i krijumčarenje ljudi dugo su smatrani sinonimima, bez jasne izdiferenciranosti. Međutim, postoji razlika, a analizom značenja ovih termina definisanih međunarodnim aktima, ona je više nego očigledna. Naime, sam pojam krijumčarenje podrazumijeva oblik profesionalnog kriminala koji predstavlja ilegalno prenošenje robe preko državne granice, uz izbjegavanje carinskog nadzora. Prelazak državne granice može se obaviti na graničnom prelazu i van graničnog prelaza, stim što se zakonito jedino može obaviti na predviđenom graničnom prelazu, dok su svi ostali pokušaji ili prelasci državne granice van određenog graničnog prelaza nezakoniti, izuzev u vanrednim slučajevima i po posebnim zahtjevima uz odobrenje policije. Pod krijumčarenjem migranata (ljudi) podrazumijeva se obezbjeđivanje ilegalnog ulaska u stranu državu lica koje nije njen državljanin, a radi sticanja na neposredan ili posredan način, finansijske ili druge materijalne koristi za organizatore(krijumčare). Pod ilegalnim ulaskom podrazumijeva se prelazak državne granice bez pridržavanja i poštovanja neophodnih uslova za legalan ulaz u zemlju prijema. Prema tome krijumčarenje ljudi predstavlja posredničku djelatnost kojom se olakšava ilegalan ulazak u zemlju preko nacionalne granice, uz saglasnost lica koja su predmet – objekat krijumčarenja. Razlike su sledeće: - krijumčarenje ljudi podrazumijeva postojanje želje ilegalnog migranta da pređe državnu granicu i on može svakog trenutka odustati od toga (principi dobrovoljnosti), dok žrtva trgovine ljudima najčešće nema ovakvu mogućnost; - lica koja žele ilegalni ulazak u drugu zemlju najčešće prva kontaktiraju lica koja će ih prokrijumčariti, dok kod trgovine ljudima organizatori ovog krivičnog djela na razne načine regrutuju žrtve stupajući prvi u kontakt sa njima; - prokrijumčareni ljudi su nakon prelaska državne granice slobodni, dok žrtve trgovine ljudima to nisu; - prema licima kojima se trguje primenjuje se sila, odnosno prinuda, što najčešće nije slučaj sa licima koja se krijumčare; - žrtve trgovine ljudima bivaju eksploatisane, što ne važi za prokrijumčarene ljude; - krijumčarenje ljudi nužno zahtijeva prelaz državne granice najmanje dvije zemlje, dok se trgovina ljudima može odvijati unutar nacionalnih granica jedne države; - kod trgovine ljudima dolazi do kršenja ljudskih prava žrtava, dok u slučajevima krijumčarenja ljudi dolazi do povrede propisa o prelasku državne granice (što ne isključuje mogućnost kršenja ljudskih prava ilegalnih migranata); - krijumčarene ljudi je pojam koji je uži od pojma trgovine ljudi, i može predstavljati fazu u procesu trgovine ljudima.

Trgovina ljudima i prostitucija, pod prostitucijom se podrazumijeva seksualni odnos koji karakterišu plaćanje (najčešće u novcu), ekstremna promiskuitet i emocionalna ravnodušnost prema partneru i samom seksualnom činu. Iz navedenog dolazi se do sledećih zaključaka u vezi sa razlikom između tih dveju pojava: - prostitucija je kao socijalna devijacija znatno širi pojam i može se

odvijati nezavisno od bilo kakve trgovine ljudima. U smislu eksploatacije žrtava trgovine ljudima, prostitucija je uži pojam i predstavlja jedan od oblika seksualne eksploatacije žrtava, - trgovina ljudima je izuzetno složen bezbjedonosni problem koji u sebi sadrži više pojedinačnih oblika ugrožavanja, dok je prostitucija manje složen problem, - Prostitucija počiva na principu dobrovoljnosti i sa njom se može prekinuti po želji prostitutke, dok je kod seksualne eksploatacije žrtava trgovine ljudima to rijetkost, - prostitucija je u nekim zemljama dozvoljena, dok je trgovina ljudima svuda zabranjena, - prostitutka je prekršilac zakona (ukoliko je prostitucija zakonom zabranjena), dok je lice kojim se trguje žrtva krivičnog djela ili više njih, - kod obe pojave dolazi do viktimizacije lica i kršenja ljudskih prava, stoga što je njihov spektar i intenzitet znatno širi i veći kod žrtava trgovine ljudima.

Trgovina ljudima i migracije, analizom ova dva pojma vidjećemo da postoji bitna veza između fenomena trgovine ljudima i migracija, kao i suštinske razlike. Migracije mogu biti legalne i ilegalne. Legalne migracije se odnose na kretanje ljudi u okviru granica svoje države ili država gdje im je dozvoljen boravak i ostvarivanje svih prava. Ilegalne migracije predstavljaju omogućavanje ilegalnog ulaska u državu, osobe koja nije državljanin dotične države, a u cilju odlaska u neku od zemalja Zapadne Evrope, u većini slučajeva iz ekonomskih razloga, kako bi u toj zemlji ta osoba našla posao sa ciljem da kasnije dovede i svoju porodicu. Obzirom da većina ilegalnih migranata ne ispunjava uslove za ulazak u zemlje koje koriste kao tranzitne, kroz koje moraju proći da bi došli do zemalja Evropske unije, ilegalni migranti se više odlučuju na način prelaska granice van graničnih prelaza preko zelene granice. Većina ilegalnih migranata svoj put planira unaprijed u svojoj zemlji preko organizatora, a jedan dio i preko svoje rodbine koja se nalazi na radu u zemljama Evropske unije, dok manji broj ilegalnih migranata taj put organizuje samostalno, dok trgovci ljudima na razne načine vrbuju žrtve kroz lažna obećanja. Ilegalnim ulaskom u zemlju odnos između krijumčara i ilegalnog migranta prestaje, za razliku od odnosa žrtve i trgovca ljudima. Trgovina ljudima ima drugačiji sadržaj, kako je ranije navedeno u definiciji trgovine ljudima. Veza između migracija i trgovine ljudima sastoji se u tome da ilegalni migranti spadaju u grupu visokog rizika da postanu žrtve trgovaca ljudima, jer ilegalni migranti odlaze iz svojih zemalja u druge zemlje u potrazi za boljim životom i većina njih taj cilj ostvari tj. zaposli se u zemlje Zapadne Evrope a kasnije dovede i svoju porodicu, dok jedan manji broj migranata u toku svog puta ili po dolasku na destinaciju budu vrbovani i prevareni od strane trgovaca ljudima.

UZROCI KOJI DOVODE DO POJAVE TRGOVINE LJUDIMA

Mnogi ljudi u potrazi za boljim životom postanu žrtve trgovine ljudima. Najčešći uzroci trgovine ljudima u savremenom društvu su uzroci koji proizilaze iz ličnih okolnosti žrtve, zatim ekonomska tranzicija i siromaštvo, socijalno – ekonomska nejednakost polova, migracije stanovništva, militarizacija regiona, kulturalni činioci – specifične prakse u okviru raznih kultura. Pored navedenih

uzroka ostali uzroci koji doprinose pojavi trgovine ljudima su i globalizacija tržišta, informatička revolucija, oružani sukobi, globalizacija organizovanog kriminala i nedostatak prilika ili alternativnih mogućnosti.

Lične okolnosti kao činioci koji doprinose trgovini ljudima odnose se na neinformisanost o problemu, nizak nivo pismenosti, teško ekonomsko stanje koje ugrožene kategorije stanovništva čini vrlo ranjivim da postanu žrtve trgovine ljudima, poremećene odnose u porodici, raspad porodice, bračne sukobe, psihičko nasilje, seksualne zloupotrebe, upotrebu opojnih droga, diskriminaciju polova u porodici, potraga za boljim životom i dr.

Ekonomska tranzicija i siromaštvo kao činioc koji doprinosi trgovini ljudima ogleda se u tome, što su se globalizacijom tržišta i tranzicijom mnoge fabrike većinom u siromašnijim zemaljama zatvorile i time je došlo do smanjenja radnih mjesta, na taj način raste nezaposlenost stanovništva, raste siromaštvo i stvara se ekonomska nejednakost između građana, ovi razlozi tjeraju mlade ljude da traže način za boljim životom odlazeći iz svojih mjesta u druga mjesta i države da traže posao prihvatajući ponudu za poslove koji znaju da budu primamljivi bez ikakve predhodne informisanosti gdje idu, kod koga idu i sl.

Socijalno – ekonomska nejednakost polova kao činioc koji doprinosi trgovini ljudima ogleda se u nejednakosti žena i muškaraca. Uopšte generalno gledano prema dostupnim informacijama 90% žrtava trgovine su osobe ženskog pola. Ovo je uglavnom uzrokovano činjenicom siromaštva ženske populacije, odnosno činjenicom kršenja ekonomskih i socijalnih prava žena, a većinom se odnosi na siromašnije zemlje - porijekla žrtava trgovine ljudima u kojim su žene primorane da traže posao vani.

Migracije stanovništva kao činioci koji doprinose trgovini ljudima. Razlozi ilegalnih migranata koji iz svojih država odlaze u druge države su većinom ekonomske prirode, zbog političke krize i ratnih dešavanja na prostorima sa kojih dolaze. Cilj ilegalnih migranata je odlazak u zemlje Evropske unije. Želja ilegalnih migranata za boljim životom, bježeći iz svojih matičnih zemalja iz već navedenih i drugih razloga, tjera ih da odlaze iz svojih država i budu primorani na razne načine da prelaze i po više državnih granica, kako bi došli do željene destinacije, rizikujući pritom i svoje živote. Put ilegalnih migranata od svoje zemlje do željene destinacije traje i po nekoliko mjeseci tokom kojeg ilegalni migranti mogu od strane krijumčara da budu ubijeni, prevareni i da budu vrbovani lažnim obećanjima kako bi ih kasnije krijumčari tretirali kao robu a ne kao ljude, a u cilju stvaranja profita. Nažalost jedan broj migranata u toku svog puta do željene destinacije, ili po pristizanju na željenu destinaciju postanu žrtve trgovine ljudima. To su obično lica koja nemaju svoju rodbinu u mjestu destinacije, lica koja sama putuju i o kojim nema ko da se brine i u većini slučajeva su ženskog pola i ona se iskoršćavaju većinom u svrhu seksualne eksploatacije, dok ima i drugih slučajeva iskorišćavanja. Tako da se iz navedenog može konstatovati da su migracioni činioci značajan faktor na polju uzroka trgovine ljudima.

Militarizacija regiona predstavlja dolazak većeg broja vojnika u određena mjesta, sredine, države. S obzirom da su vojnici daleko od svojih mjesta prebivališta i da su njihova kretanja kada su na terenu ograničena, tada je njihov seksualni nagon izraženiji te u ovakvim slučajevima oni traže bordele gdje bi zadovoljili svoje potrebe, pa se u ovakvim situacijama ukoliko nema bordela u tim mjestima bordeli otvaraju zbog njih a samim tim vrbuju se i osobe koje će raditi u tim borelima u svrhu seksualne eksploatacije.

Kulturalni činioци – specifične prakse u okviru raznih kultura, koji doprinose pojavi trgovine ljudima su ti što određene kategorije stanovništva postaju žrtve trgovine ljudima a da to nije uzrokovano gore navedenim razlozima, već specifičnim praksama u okviru određenih kultura njihovih tradicija i običaja u svijetu i na našim prostorima a koji se u većini slučajeva odnose na prodaju i eksploataciju svoje djece od strane roditelja⁴.

FAZE U PROCESU REALIZACIJE TRGOVINE LJUDIMA

Trgovci ljudima mogu biti ljudi iz bliskog okruženja – prijatelji, rođaci, čak ima slučajeva kada roditelji prodaju svoju djecu. Oni najprije razviju prijateljski odnos sa žrtvom i zadobiju njeno povjerenje, da bi je kasnije na razne načine eksploatirali s ciljem sticanja profita. Trgovci ljudima vrbuju žrtve na razne načine, nude im i obećavaju razne dobre poslove dok ne dobiju žrtvino povjerenje, jer žrtve u početku od velike želje da nađu posao želeći da poboljšaju svoj život nijesu ni svjesne i ne razmišljaju da mogu kasnije postati žrtve trgovine ljudima.

Prva faza trgovine ljudima je regrutacija žrtava u svrhu njihove eksploatacije ili preprodaje u istu svrhu. Prva faza je faza regrutovanja, ovu fazu obavljaju lica zadužena za vrbovanje potencijalnih žrtava (regruteri). Oni se nalaze prvi u organizovanom lancu trgovine ljudima. Regruteri neposredno ostvaruju prvi kontakt sa potencijalnom žrtvom. U svim oblicima regrutovanja potencijalnih žrtava zajednički je način, koji se uglavnom zasniva na obmanjivanju, ukoliko se ne radi o kidnapovanju ili drugim načinima upotrebe sile.

Transport žrtava je druga faza u organizovanom lancu trgovine ljudima i obuhvata prevoz žrtava do mjesta njihove eksploatacije. Načini ovih aktivnosti zavise od obima kriminalne djelatnosti i stepena organizovanosti kriminalnih grupa. Transport do mjesta eksploatacije zauzima centralno mjesto u čitavom lancu trgovine ljudima. Ova faza uključuje nabavljanje putnih isprava, viza i radnih dozvola za razne poslove, uspostavljanje kontakta baziranih na prelazak državne granice (legalan ili ilegalan prelazak), i sl. Prevoz žrtava može da ima međunarodni karakter, tj. da se vrši preko jedne ili više državnih granica ili u okviru jedne države. Međutim, češći su slučajevi da se transport vrši preko međunarodnih nego u okviru

---

⁴ Jedan romski bračni par iz sela Rekovac kod Jagodine, Srbija, osumnjičeni su da su u posljednjih šest godina prodali tri svoje maloljetne kćerke. Rođaci bračnog para tvrde da se ne radi o prodaji, nego o tradicionalnom „otkupu nevjeste“ (Čirić Aleksandar (ur.), Atlas organizovanog kriminala na Balkanu, NP Vreme, Beograd, 2006, str. 9.

nacionalnih granica. Državna granica je jedna od najvećih i najozbiljnijih barijera organizovanim kriminalnim grupama u međunarodnoj trgovini ljudima. Po dolasku u zemlju destinacije uobičajena je praksa da se mijenja mjesto boravka, odnosno mjesto gdje se žrtva eksploatiše.

Trećoj fazi prihvata i eksploatacija žrtava trgovine ljudima, pristupa se nakon što žrtve stignu u mjesto odredišta. Kada žrtve stignu u mjesto krajnjeg odredišta, postanu svjesne da žive u ropstvu, izolaciji, da rade uglavnom u seks industriji, ali i kao radnice/ci u raznim djelatnostima. Osnovni cilj trgovaca je da zarade novac kroz dugotrajnu eksploataciju žrtava. Dakle, to znači da trgovac mora osigurati stalnu kontrolu nad svojom žrtvom, a za to koristi mnoge različite mehanizme, kao što su: dužničko ropstvo, izolacija - oduzimanje pasoša i ličnih dokumenata, izolacija - jezička i društvena, upotreba nasilja i zastrašivanja, upotreba prijetnje osvetom prema porodici žrtve i psihološko zatočeništvo i tortura.

ZAKLJUČAK

Činjenica je da je trgovina ljudima istorijska kategorija koja je bila prisutna u svim društveno-istorijskim epohama samo u različitom obliku i obimu, koja pogađa sve zemlje svijeta. Svaki slučaj trgovine ljudima najgrublja je povreda ljudskih prava žrtve. Savremeni problem trgovine ljudima je složen društveni problem koji se može istraživati sa raznih aspekata, to nameće potrebu multidisciplinarnog pristupa. Imperativ društva treba da bude usmjeren u efikasnoj borbi protiv ovog fenomena u stalnom nastojanju na unapređivanju i afirmisanju institucija i organizacija koje se bave ovim problemom ali isto tako i društva u kojem živimo.

LITERATURA

- 1) Mijalković, S. (2005) *Trgovina ljudima. Beograd: BeoSing, Beograd*
- 2) Lalić, V. (2007). *Trgovina ljudima u BiH, Banja Luka*
- 3) *Priručnik za obuku, Regionalni standardi za obuku sudija i tužioca za borbu protiv trgovine ljudima u Jugoistočnoj Evropi, OEBS Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju – Misija u Srbiji i Crnoj Gori. Beograd 2006.godine: ICMPD Viena, Austria*
- 4) *UNITED NATIONS Office on Drugs and Crime – Priručnik za obuku i istragu trgovine ljudima, "Jačanje operativnih kapaciteta za istragu i suzbijanje aktivnosti trgovine ljudima na zapadnom balkanu", UNODC PROJEKAT S50, maj 2008.godine*

HUMAN TRAFFICKING

Miftar Kalac

In this paper, the author analyzes the historical approach, concept, causes and stages of human trafficking. Human trafficking as a form of organized crime, affecting both countries with poor economic conditions as well as developed countries. Since the early nineties, trafficking occurs and becomes a serious problem in the region of Southeast Europe, so that it becomes a pressing problem in the region. This phenomenon imposes a multidisciplinary approach that we have to approach, learn, understand and confront to.

Key words: human trafficking, concept, conceptual separation from other similar occurrences, causes, stages, the historical approach.